

Kaliski Gród Piastów Zawodzie

- [Zabytki](#)

Udostępnij na swoim:

ADRES: Bolesława Pobożnego
62-800 Kalisz

We wczesnym średniowieczu centrum najstarszego miasta w Polsce – Kalisza znajdowało się ok. 1,5 km na południe od rynku, w obecnej dzielnicy Kalisza – Zawodziu.

We wczesnym średniowieczu centrum najstarszego miasta w Polsce – Kalisza znajdowało się ok. 1,5 km na południe od rynku, w obecnej dzielnicy Kalisza – Zawodziu.

Na terenie Gór Szwedzkich, jak nazywano obecne Zawodzie, w VII – VIII wieku istniał ciałopalny cmentarz z grobami kurhanowymi. Nie wyklucza się istnienia w tym miejscu również ośrodka kultu pogańskiego.

W okresie tworzenia się państwa piastowskiego, na Zawodziu znajdowało się wczesnośredniowieczne grodzisko, które w okresie od IX do XIII wieku tworzyło najstarsze centrum Kalisza. Gród położony był wśród rozlewisk Prosny, które w naturalny sposób podnosiły obronność grodu. Pierwsza pisana wzmianka o średniowiecznym Kaliszu pochodzi z Kroniki Galla Anonima. Informacja ta dotyczyła zwycięstwa Bolesława Krzywoustego nad bratem Zbigniewem, podczas walk toczonych pod Kaliszem pod koniec 1106 roku. Gród ten powstał w połowie IX wieku. Była to niewielka, ufortyfikowana osada, która stanowiła jeden z

najważniejszych grodów średniowiecznej Polski.

W X – XI wieku dokonano znacznych zmian w rozplanowaniu grodu. Osadę podzielono na część sakralną i część rezydencjonalno-administracyjną. Funkcje mieszkalne i gospodarcze, jak rzemiosło czy handel, przejęły liczne osady otwarte na Zawodziu i Starym Mieście. Na początku XI wieku wzniesiono również niewielki, drewniany kościół.

Największy rozwój gród przeżywał za czasów Mieszka III Starego, który rozbudował grodzisko, a w połowie XII wieku ufundował nową świątynię. Był to murowany kościół w stylu romańskim pw. św. Pawła, z półkolistym prezbiterium, wysoką wieżą oraz emporą patronacką. Kościół ten stanął w miejscu wcześniejszego, drewnianego kościółka. W kryptach kościoła św. Pawła pochowano w 1202 roku księcia wszystkich Polaków – Mieszka III Starego, obok zmarłego w 1193 roku jego syna Mieszka Młodszego. W podziemiach tego kościoła pochowany był również inny syn Mieszka Starego – Bolesław Mieszkowic, który zginął w 1195 roku w bitwie pod Mozgawą. Pod koniec XII wieku, z powodu częstych powodzi, zmniejszono powierzchnię grodu i znacznie podwyższono umocnienia obronne. W ciągu umocnień zbudowano wieżę obronną na kamiennych fundamentach.

Po śmierci Mieszka III Starego, przez 30 lat trwały zatargi i walki o prawa do ziemi kaliskiej między synem Mieszka Starego – Władysławem Laskonogim i jego bratankiem Władysławem Odonicem. W 1229 roku Laskonogi został wypędzony z Kalisza i schronił się na Śląsku, przekazując w sukcesji dzielnicę wielkopolską księciu śląskiemu – Henrykowi Brodatemu.

W 1233 roku Henryk Brodaty najechał zbrojnie ziemię wielkopolską, zniszczył kaliski gród na Zawodziu, po czym wznosił nowy gród ok. 1,5 km na północ, gdzie znajduje się obecnie centrum Kalisza. Od tego czasu stary, zniszczony gród ulegał stopniowej degradacji. Ostateczny kres osadzie położył najazd Krzyżaków w 1331 roku.

Na terenie średniowiecznego grodu pierwsze wykopaliska prowadzono w 1903 roku, pod kierownictwem Włodzimierza Demetrykiewicza. Kolejne prace archeologiczne przeprowadzono w latach 1958 – 1965 pod kierownictwem Iwony i Krzysztofa Dąbrowskich. Był to pierwszy etap prac. Drugi etap prac miał miejsce w latach 1983 – 1992, pod kierownictwem Tadeusza Baranowskiego.

Podczas prac archeologicznych odkryto fundamenty murowanej budowli sakralnej, identyfikowanej jako kolegiata św. Pawła, wewnątrz której znajdowały się XI-wieczne pozostałości drewnianego kościoła. Odkryto również w linii wałów relikty wieży obronnej oraz fragmenty domu mieszkalnego, prawdopodobnie siedzibę zamożnego kupca lub dostojnika, gdzie natrafiono na cenne przedmioty.

Po zakończeniu prac wykopaliskowych w 1992 roku rozpoczęto prace nad zagospodarowaniem przestrzennym obiektu. Było kilka projektów, z których do realizacji przyjęto zorganizowanie rezerwatu archeologicznego.

Obecnie na terenie średniowiecznego grodu na Zawodziu w Kaliszu mieści się Rezerwat Archeologiczny „Kaliski gród Piastów”, oddział Muzeum Okręgowego Ziemi Kaliskiej. W 2007 roku przeprowadzono na tym terenie szeroko zakrojone prace rekonstrukcyjne. Odtworzono bramę wejściową z palisadą, ostrokołem i mostem nad fosą. W ciągu zachowanego do dzisiaj wału obronnego zrekonstruowano wieżę obronną z palisadą. Odbudowano również fragment dawnych umocnień drewniano-ziemnych. Odtworzono także fundamenty i część przyziemia romańskiej świątyni, we wnętrzu której zaznaczono zarys wcześniejszego, drewnianego kościoła. Zbudowano również siedem budynków mieszkalnych, różniących się wielkością, konstrukcją ścian oraz pokryciem dachów, a także przeznaczeniem. Są to chaty: rymarza, komesa, wdowy tkaczki, chata służebna, chata rycerza, kowala i garncarza. Uwzględniono również rekonstrukcję grobu kurhanowego, a nawet odtworzono łódzie dębunki. Całość inwestycji uzupełniono o makiety piastowskiego grodu i kolegiaty św. Pawła.

Na teren Rezerwatu Archeologicznego przeniesiono również z pobliskiego Starego Miasta, drewniany budynek mieszkalny z końca XVIII wieku, w którym zorganizowano stałą wystawę etnograficzną.

Rezerwat Archeologiczny „Kaliski Gród Piastów” otwarto w styczniu 2008 roku. Można tam poznać relikty wczesnośredniowiecznego grodu, wyposażenie średniowiecznych chat, a także wziąć udział w licznych imprezach plenerowych, odbywających się na terenie grodu, gdzie m.in. można poznać codzienne zajęcia i zwyczaje naszych przodków. Imprezy cykliczne organizowane na terenie grodu, to czerwcowy „Jarmark Archeologiczny”, sierpniowa „Biesiada Piastowska”.

Zobacz więcej zdjęć

Zobacz na mapie

tekst: CIT | fot. Marek Salamon

[Powrót](#)